

вивчення професійно орієнтованих навчальних предметів залежно від типу соціально-професійної системи; поглиблений розвиток професійно-актуальної мотивації.

Формування й розвиток у людини творчих здібностей до праці є складним психолого-педагогічним та соціальним процесом, який на думку сучасної дослідниці О.Гришнєвої, складається з послідовних етапів, що характеризуються самостійними, але взаємопов'язаними завданнями, методами, технологіями, програмами їхнього виконання, а саме:

1) формування в кожного члена суспільства системи загальноосвітніх знань, трудових навичок і вмінь, прийомів креативної діяльності; на цьому етапі формуються фундаментальні знання, реалізується соціалізація особистості;

2) формування в кожної людини системи професійних знань, навичок і вмінь, досвіду творчої діяльності;

3) періодичне оновлення, поглиблення, розширення загальних і професійних знань, умінь та навичок, що забезпечують значне підвищення ефективності праці;

4) формування в кожного члена суспільства знань і вмінь, що забезпечують задоволення різноманітних інтелектуальних, соціальних та громадянських потреб людини, всебічний і гармонійний розвиток особистості, само-актуалізацію та самореалізацію особистості в інших сферах соціально-економічної діяльності [2].

**Висновки** .Історико-педагогічний аналіз дає змогу стверджувати, що власний творчий досвід учителя трудового навчання вітчизняної школи другої половини ХХ століття необхідно використовувати в сучасній навчально-виховній практиці, оскільки в той період створювались оптимальні умови для оволодіння старшокласниками майбутніх професійних вмінь та навичок. Визначено, що основними формами прояву творчих здібностей в учнів є творче самовідчуття, натхнення, пошук та експеримент. Саме людина, яка володіє творчими здібностями, здатна ставити й вирішувати важливі життєві питання.

#### Література

1. Бахмутова В.К., Лихолат О.В. Роль вчителя у визначенні та розвитку творчих здібностей на матеріалі декоративно-прикладного мистецтва // Проблеми трудової і професійної підготовки: Наук.-метод. зб / Кол. авт. // Заг. ред. М.Т.Малюта, В.В.Стешенко. – Слов'янськ: СДПІ, 2002.– Вип.6.– 152 с.
2. Гришнєва О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. – К.: Т-во «Знання». КОО. 2001.– 254 с.
3. Гуревич Р. Трудове навчання і виховання – основа професійного самовизначення учнів // Рідна школа. – 2001. – № 5. – С.27-29.
4. Лиферов Л. А. О воспитании творческого отношения к труду // Школа и производство 1968.– № 5. – С.21-24.
5. Немов Р.С. Психология. В 3-х кн. Кн.1. – М., 1999.– 275 с.
6. Сидоренко В. Наукові основи професійного самовизначення школярів // Трудова підготовка в закладах освіти 2002. – № 2. – С.48-53.
7. Чепурна Н. Трудове навчання і виховання – основа формування особистості // Трудова підготовка в закладах освіти 2004. – № 4. – С.24-28.

#### Анотація

*У статті розглядається проблема творчої особистості вчителя трудового навчання та його безпосередній вплив на розвиток творчих здібностей старшокласників при оволодінні конкретними професійними вміннями та навичками.*

#### Аннотация

*В статье рассматривается проблема творческой личности учителя трудового обучения и его непосредственное влияние на развитие творческих способностей старшеклассников при овладении конкретными профессиональными умениями и навыками.*

© 2007

Романюк С.З.

### ПРОБЛЕМИ МОВНОЇ ОСВІТИ ЗАРУБІЖНИХ УКРАЇНЦІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ АНТОНІНИ ГОРОХОВИЧ

**Постановка проблеми у загальному вигляді...** Цивілізаційні процеси, які на сучасному етапі розвитку людства набули глобальних масштабів і охопили всі сфери суспільного життя, особливо гостро поставили проблему плекання рідного слова, утвердження, збереження та примноження національних традицій як засобу етнокультурної ідентифікації. Як відомо, людство у своєму розвитку пройшло низку форм об'єднання в етнічні спільноти: рід, плем'я, народність, нація. На кожному з цих етапів мова забезпечувала цілісність спільноти, була засобом передавання досвіду в пізнанні світу, ставала одним із основних об'єднуючих факторів при творенні спільноти вищого рівня.

Водночас мова є тим чинником, який забезпечує єдність етносу, розчленованого державними кордонами, розділеного просторами, розмежованого соціальними, політичними та релігійними чинниками.

**Аналіз публікацій і досліджень, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...** На думку дослідників, мова єднає людей більше, ніж класова, партійна, релігійно-конфесійна приналежність, більше, ніж історія народу (її не всі знають), а іноді навіть більше, ніж етнічне походження. Саме дана функція мови відіграє надзвичайну роль в умовах діаспори. Адже відсутність рідномовного оточення, відірваність від корінних носіїв мови і джерел її подальшого розвитку досить часто призводить до мовно-культурної асиміляції членів етнічної спільноти, втрати мовою основних функцій (таких як комунікативна, гносеологічна, мислительна, культурноосна, естетична), зрештою, до розпаду й самої спільноти. Прагнучи якщо не припинити, то хоча б пригальмувати цей пагубний процес, провідні діячі західної української діаспори впродовж усього періоду її існування вели й ведуть енергійну боротьбу за збереження й утвердження рідної мови, розширення її функцій у середовищі зарубіжних українців. До них, зокрема, належать Іван Огієнко, Юрій Шевельов, Василь Сімович, Олена Курило, Олекса Синівський, Яр Славутич, Петро Волиняк, Марія Дейко та інші. Помітне місце у цьому далеко неповному ряду організаторів рідномовного шкільництва займає також Антоніна Горохович – відомий український педагог, літературознавець, громадський діяч. За більш як 40-річний період творчої праці в Канаді вона опублікувала понад сто наукових статей, присвячених різним проблемам багатоаспектного життя української спільноти у західному світі. Чільне місце серед них займають публікації з проблем збереження і розвитку рідної мови та її навчання молодого покоління зарубіжних українців, які досі ще не привернули належної уваги як вітчизняних, так і діаспорних учених. Лише окремі аспекти її діяльності і творчого доробку висвітлені в публікаціях Г.Бигар, О.Палійчук, І.Руснака та ін.

**Формулювання цілей статті...** Метою нашої статті стало дослідити погляди А.Горохович на проблеми мовної освіти зарубіжних українців та підходи відомого педагога до збагачення методики навчання рідної мови в українському зарубіжжі на основі аналізу її науково-педагогічної спадщини.

**Виклад основного матеріалу дослідження...** Визначаючи найголовніше – функції рідного слова у житті людини, яка проживає далеко від отчої землі, А.Горохович наголошує, що “мова народу, до якого належимо, в'яже нас з ним, збагачує нас його культурою, духовністю, відкриває вікно до тих усіх скарбів, що створені мовою (література, наукові твори, спілкування з людьми тощо), а без знання мови свого народу не є ми повноцінними. Без знання мови неможливо пізнати ні рідної країни, ні її духовного життя” [1, с.6]. Однак її тривожить те, що стан української мови в діаспорі з кожним роком погіршується. Для підтвердження цієї думки вона наводить такі статистичні дані: “На кожних 1000 українців, тобто на 250-300 юнаків-юначок тільки одна особа навчається української мови. Тільки 72,4% українців подали в 1978 році українську мову як свою рідну (у португальців – 97,1%). Важливим є також і те, що з усіх нас всього 58,1% має сяке-такє знання рідної мови, а тільки 30,7% говорять нею плавно. У цьому аспекті ми є на передостанньому місці перед скандинавцями і на 5% позаду поляків” [1, с.6]. Ще більше турбує педагога статистика щодо стану української мови серед різних генерацій (поколінь) канадських українців, адже з першої генерації тільки 63,6% говорять досконало рідною мовою, у другій їх лише 18,9%, а в третій зaledве 0,7%. Цими вражаючими цифрами вона апелює до тих українців у діаспорі, які помилково вважають, що можна бути українським патріотом без знання української мови і без участі у життєдіяльності етнічної спільноти.

Щиро переймаючись проблемами мовної освіти українців у Канаді, А.Горохович слушно підкреслює, що “через брак знання мови і занепад українського мововжитку в домашньому та громадському житті помічаємо великий занепад рівня навчання у школах українознавства і рівня діяльності організацій та взагалі громадського і товариського життя. Трудність навчання українознавства впливає і не тільки з того, що учні (хоч не всі!) не можуть про предмет навчання висловитись задовільно українською мовою, але й через багато інших складностей їхнього життя. Учням тяжко зрозуміти “високу” й складну проблематику нашого минулого і сучасного життя, про яке мова в українознавчих предметах, бо вони ніякого зв'язку з тими проблемами не мають поза своєю організацією та українською школою. А крім того, вони замолоді приходять до української школи (бо бракує передшкілля), а ми, замість продовжувати час перебування в школах, його скорочуємо” [2, с.20]. Вона аргументовано стверджує, що незнання мови ускладнює учням розуміння художніх творів, оскільки “емоційні переживання події вливають на здібність відчувати поетичне слово тільки тоді, коли те слово стало власністю учня, коли він цінить його” [2, с.21]. Що ж необхідно зробити для збереження і розширення сфери вживання української мови серед дітей і молоді? На думку А.Горохович, насамперед слід подбати про те, щоб “дітвора й молодь мала якнайбільше нагод перебувати в українському середовищі, в якому перестерігається українське мовлення, в якому є духовний корм у формі театру, телевізії, радіо, співу, читання книжок, виголошування віршів тощо” [1, с.6].

І все ж педагог з багаторічним досвідом на основі аналізу етнокультурних процесів у середовищі української спільноти в Канаді цілком слушно стверджує (до речі, такої ж думки дотримуються І.Боднарчук, П.Волиняк, М.Дейко), що основним чинником збереження й плекання любові до рідного слова повинна бути насамперед сім'я, родинне життя. Треба дбати від самого народження дитини про атмосферу українства в домі, ні за яких обставин не розмовляти із своїми дітьми дома чи поза ним чужою мовою, бо у дітей тоді втрачається

чіткість у розумінні котра мова їх рідна. Вона дає конкретні поради батькам щодо навчання дітей українській мові. Починати треба з розмовної мови, а також читання, оскільки останнє – це “віконце, через яке діти бачать і пізнають світ і самих себе, то ж про віконце це треба дбати, бо воно необхідне, щоб пізнати український світ” [3, с.9]. Доки дитина почне читати самостійно, стверджує А.Горохович, вона повинна чути читання матері, батька і вчителя, щоб відчувати красу слова, того поетичного образу, що його малюють слова, а не пензель. На нашу думку, педагог цілком слушно наголошує, що відчуття краси слова дитина починає засвоювати уже з колискових пісень, а в інших жанрах фольклору є багато мовних нісенітниць, які діти залюбки виголошують (“котик гавкає”, “песик нявкає” і ін.). Під час навчання дітей нових слів треба їх пов'язувати з предметами чи явищами, щоб дитина правильно сприймала дане слово. Щоб, наприклад, слово “світає” добре дитина сприйняла, треба їй показати пору дня, коли починає дніти. Слово “Степ” легко подати, порівнявши його з “прерією” в Канаді. [3, с.9].

Переконливими, на нашу думку, є і наступні поради щодо засвоєння рідної мови та формування національного духу молодого покоління зарубіжних українців. А.Горохович слушно пропонує роздавати дітям наклеєні на картоні кольорові малюнки квітів, тварин, знарядь та інших предметів, з якими вони зустрічаються у докільді і які використовують у своїх іграх. Наступним етапом – своєрідним продовженням мовних ігор є слухання пісень і музики, казок і оповідань, цікавих розповідей про історичні події видатних державних діячів українського народу. Вона рекомендує для молодших дошкільнят підбирати короткі казки, в яких є часті повторювання тих самих висловів, наприклад: “Колобок”, “Казка про діда, бабу і курочку рябу”, “Казка про двох цапків”, “Ріпка”, “Рукавичка” та ін. Для старших дітей варто вже підбирати такі казки, в яких заховані глибокі думки, гарні вчинки персонажів. Педагог переконана, що діти будуть заглиблюватись у події, переживатимуть приклад для вчинку, шукатимуть істину, одухотворюватимуться ними. А, послухавши казок, стверджує А.Горохович, дитина захоче сама висловитись рідною мовою, буде пам'ятати гарні вчинки, наслідуватиме їх. Адже “казки народні, що їх чують діти від мами, батька, бабусі чи дідуся залишаються на ціле життя. З них іде на неї те тепло, та чарівна сила, що її вбирає вразлива дитяча душа. Цей чарівний витвір народного генія, витвір багатовікового життя наших предків зберігається у мові. У ній великі скарби Духа цілого народу. Все стане згодом коліскою думки, емоцій і для дитини, пов'яже її з родиною і цілим народом. Тим і пояснюється явище, що всі ми дорослі згадуємо як найкращі хвилини свого життя саме дитячі роки, батьківську хату, рідну країну, якщо наше дитинство пройшло у дбайливому про виховання родинному й шкільному середовищі [4, с.3-4].

Вагомим аргументом на підтвердження своїх думок А.Горохович вважає педагогічний досвід і творчу діяльність В.Сухомлинського. Вона, зокрема, пише: “Відомий учитель Василь Сухомлинський, що ціле своє життя досліджував дитячу душу і творчість, формував їх успішно у своїй “школі радості”, подав кілька казок, що він їх розповідав дітям і які глибоко зворушували дітей” [4, с.3]. За прикладом педагога дитина й сама творила казки, бо “дитина в цьому періоді свого життя була творчою, вона вклала у творчість частку своєї душі, збагачувалась творчістю довгих поколінь свого народу. Вона тим самим увійшла частинно у ланцюг цих поколінь і сама” [4, с.4]. Підкреслюючи важливу роль казки у розвитку дитячої мови та формуванні її національної свідомості, А.Горохович стверджує, що “нас в'яжуть з українством і рідним домом чари української казки, почуті в дитячому віці, святкування релігійних свят за українськими традиціями. Вони збуджували в нас радість, коли своєю поведінкою ми дорівнювали поведінці героїв з цих казок, смуток, коли наша поведінка не була позитивною” [5, с.10]. На її думку, збереження традицій релігійних свят з усіма ритуалами, відзначення національних свят із використанням під час їх проведення декламування поезій, інших форм живого слова, залучення дітей до розмови із старшими, формує їх національну психіку, зміцнює духовний зв'язок дітей з батьками, забезпечує наступність ідей і водночас впливає на поглиблення знання мови, забезпечує їй належне місце в душі дитини, в її житті.

Досвідчений педагог виступає проти двомовності у родині, наполягає на тому, що дитину треба спершу навчити української мови або принаймні робити це одночасно з англійською. Свою позицію вона аргументує дослідженнями психологів, які вважають, що “та мова займе в житті перше місце, тобто стане її рідною, яка пустить сильніше коріння в її душу. Такою мовою дитина буде висловлювати свої думки, бажання і почування” [5, с.13]. Досягненню цієї мети сприяє відповідно створене докільля. А.Горохович пропонує формувати його з раннього віку: “Треба декорувати дитячу кімнату українськими картинками-ілюстраціями з життя дітей, гарними краєвидами, треба мати терпеливість разом з дитиною слухати багато разів однієї і тієї ж платівки, не жалувати дитині паперу та олівців для малювання, бо все це формує її національну психіку. Дитина, яка виростала до шкільного віку в такому домі, легко навчиться української грамоти, а потім самостійно читатиме українські книжки” [5, с.12].

Для кращого засвоєння рідної мови педагог радить використовувати перебування дітей з батьками на природі, у спільній праці чи на відпочинку, оскільки діти надзвичайно вразливі до явищ природи, їх краси. Під час прогулянок на природі дітям варто запропонувати намалювати квітку чи травинку з краплями роси, звернути їх увагу на те, що одна росинка на травинці – це буква “р”. Діти і самі це зауважать, коли їх логічно підвести до такої думки. Подібний прийом – вияв схожості і порівняння чогось із навчального предмету українознавства з явищами у природі збуджує фантазію дітей, спонукає їх вбирати її у форму слова. У такий спосіб доцільно розвивати у

дітей і зв'язне мовлення. Для цього їм варто запропонувати поспостерегати за полем, засіяним квітучою конюшиною, із бджілкою на квіточці і запропонувати їм його намалювати, а потім підписати малюнок і прочитати вголос його назву. Захоплені красою природи, діти намагатимуться передати свої почуття словами, реченнями. Таким чином, вважає А.Горохович, "дитина розвиває своє думання, свою мову. Мистецьке бачення світу сприяє розвиткові духовости, щастю творчого себе виявлення в мові і малюнку. Тоді, коли дитина дошкільного віку під впливом зворушення красою природи творитиме окремі слова, речення, шкільні діти зможуть уже складати цілі казки, оповідання" [5, с.11].

Багаторічні спостереження за життям українських родин у діаспорі, спілкуванням дітей і батьків у сімейному колі, за процесом оволодіння рідною мовою у поліетнічному середовищі привели А.Горохович до висновку про те, що у розвитку мови дітей важливе значення має голосне читання в колі родини. З цього приводу досвідчений педагог цілком слушно наголошує: "Слухаючи голосного читання української класики, в тексті якої чудові звороти, описи природи, психологічні спостереження, дитина збагачує свою уяву поняттями про добро і зло, про великі життєві істини, принципи, вона вчиться міряти свої власні вчинки тими засадами, про які була мова в книжках... У літературі зустрінуться діти з великим багатством образів, поетичних висловів, звернуть увагу на незнані їм слова, вчуватимуться у правильні граматичні і лексичні звороти, засвоюватимуть правильну будову речень, пізнаватимуть своєрідний український спосіб словесного вираження, "мистецтво пластичного зображення через слово" [5, с.11-12]. Як бачимо, А.Горохович вважає систематичне слухання і самостійне читання українських книжок передумовою засвоєння літературної мови, формування культури усного мовлення дітей, для яких мовою повсякденного спілкування здебільшого є державна (англійська, французька, португальська і ін.).

Роздумуючи над місцем родини, зокрема батьків у залученні дітей до українознавчої освіти, оволодіння скарбами материнської мови, А.Горохович, на нашу думку, цілком переконливо доводить, що "українська мова не зможе закоренитися в такій хаті, яка не створює родючого ґрунту й сприятливої атмосфери для росту національної свідомості" [5, с.14]. Вважаємо цілком слушним і аргументованим її твердження про те, що "у хаті, де нема притулку для українського мистецтва, де не зберігаються традиції, де нема української бібліотеки, преси, де нема розмови про потреби громадського життя, про українські проблеми, у такій хаті дитина не матиме ґрунту, щоб засвоїти українську мову, щоб вона стала її інтимною мовою, мовою молитви, мислення, вислову почувань" [5, с.14].

Дана настанова А.Горохович набуває особливої актуальності в західній діаспорі, та й не тільки у ній, а й на материзні, оскільки значна частина зарубіжних українців, які втрачають зв'язок з рідномовним середовищем, з кожним роком зростає. Пригальмувати цей процес покликані у першу чергу ті інституції, про які веде мову у своїх наукових працях та публіцистичних статтях відома громадська діячка. Першочергову роль, як засвідчує проведений нами аналіз та спостереження зарубіжних учених, у цьому процесі відіграє родина. Тому "засади "наша хата – то наша рідна мова" треба свято берегти. Плекання роз говірної української мови повинно стати законом для тих, хто хоче виховати своїх дітей українцями" [5, с.9]. Одним із ефективних засобів вирішення даної проблеми є організація конкурсів живого і писаного слова, які впродовж кількох десятиліть відбуваються у Канаді та інших країнах поселення українців.

А.Горохович як один з ініціаторів та організаторів конкурсів живого слова брала до уваги той факт, що дітям з раннього віку притаманне бажання вивчати напам'ять вірші, пісні і виконувати їх перед батьками удома та перед своїми ровесниками і їх родичами під час різноманітних дитячих концертів, вистав. "Бажання дітей виступати перед старшими, – вважає А.Горохович, – треба використати у праці Рідних шкіл, улаштовуючи конкурси живого та писаного слова, за яких вони могли б виявити не тільки свої мистецькі здібності, але й передовсім вчитися мови. Під час підготовки конкурсів є багато нагод спонукати учнів вчитися поезій, звертаючи увагу на вимову, наголос, на логічність вислову і на мистецьке виховання, словом на ті елементи, що розвивають культуру мови" [6, с.9]. Педагог переконана, що під час підготовки таких конкурсів появляється багато можливостей залучати якомога більше учнів і їх батьків також, які в цій справі можуть багато допомогти, до удосконалення культури мовлення, а також спонукати учителів до праці над власною мовою, над збагаченням її лексичного запасу.

Організацію таких конкурсів, на думку А.Горохович треба розпочинати вже з початку шкільного року, щоб дати учителям і учням якомога більше часу і можливостей для урізноманітнення та збагачення форм і методів їх проведення. Підготовкою конкурсів займаються учителі – керівники класів, а також спеціальна організаційна комісія. Вірші для декламації підбираються відповідно до віку школярів. Учителі навчають учнів мистецтва виразного читання, допомагають їм виголошувати й інтерпретувати обраний поетичний твір. Якщо проводиться конкурс писаного слова, то у написанні вправ за відповідними правилами граматики змагаються учні одного й того ж класу. Учні старших класів пишуть твори на вільні теми, історичні та географічні, тобто змагаються у вільному висловлюванні своїх думок українською мовою. Участь у таких конкурсах стимулює мовну освіту школярів, виховує у них любов до усного й писаного слова, до історії ті культури українського народу. Проводяться вони у березні напередодні Шевченкових роковин. Щоб конкурси проходили цікавіше і залучали

більшу кількість учасників, старшокласникам пропонується виконання ролей із драматичних творів, декламування поетичних і прозових творів нової і новітньої літератури; учнів середніх класів залучають до дискусій на теми, цікаві і близькі сучасній молоді, які дають їй можливість висловлювати власні погляди щодо них і самостійно їх відстоювати. Як зазначає А.Горохович, конкурси живого і писаного слова формують серед шкільної молоді культ рідної мови, допомагають пізнати красу і велич рідного слова, набути досвіду творчого використання його у повсякденному спілкуванні [6, с.10].

**Висновки.** Аналіз науково-педагогічного доробку А.Горохович засвідчує, що вона постійно досліджувала проблеми навчання української мови молодого покоління зарубіжних українців, привертала до них увагу педагогів і громадських діячів західної діаспори, збагачувала методика вивчення рідної мови в зарубіжному шкільництві власними знахідками і теоретичними положеннями. Її плідна наукова і педагогічна діяльність сприяла розширенню сфери використання рідної мови у діаспорі, вихованню любові до неї у молоді.

Подальшого дослідження заслуговує практична діяльність А.Горохович в розвитку рідномовної освіти зарубіжних українців, пошук шляхів трансформації її лінгводидактичних ідей і досвіду в практику сучасної української школи.

#### Література

1. Горохович Т.Г. Чи батьки наші свідомі як умирає українська мова?.. // Промінь. – 1985. – №4. – С.6.
2. Горохович Т. Емський указ і ми – сучасні українці // Пластовий шлях. – 1976. – Ч.41. – С.17-23.
3. Горохович Т. Праця над мовою вдома // Промінь. – 1985. – №11. – С.9.
4. Т.Г. Як і звідки діти черпають духовність свого народу? // Промінь. – 1985. – № 7-8. – С.3-4.
5. Горохович Т. Як прищеплювати любов і пошану до батьківської мови? // Пластовий шлях. – 1973. – Ч.2 (37). – С.9-14.
6. Горохович Т. Активізуймо учнів у праці над шкільною мовою // Життя і школа. – 1961. – № 10. – С.9-10.

#### Анотація

*У статті аналізуються погляди А.Горохович на роль рідної мови у житті зарубіжних українців та шляхи і засоби її вивчення в умовах діаспори.*

#### Аннотація

*В статтє анализируются взгляды А.Горохович на место родного языка в жизни украинцев за границей и пути и методы ее изучения в условиях диаспор.*

© 2007

Соколова А.В.

### АНГЛІЙСЬКІ І ШОТЛАНДСЬКІ ДЖЕРЕЛА ЩОДО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

**Постановка проблеми у загальному вигляді.** Виходячи із сучасних вимог підготовки вчителів в Україні, можна відзначити одну з головних проблем – формування професіоналізму. В цьому сенсі є доцільним розглянути історичний досвід професійної підготовки вчителя в Англії і Шотландії, яка являє собою цілеспрямоване формування професіоналізму, готовності до творчої педагогічної діяльності на протязі всіх років навчання. Традиційно в Англії, до людей, що займалися професійною діяльністю, відносились представники церкви, закону та медицини.

Незважаючи на той факт, що перша Педагогічна енциклопедія А.Зонненштейна під редакцією А.Флетчера була видана в 1906 році в Нью-Йорку, перша Вчительська енциклопедія з теорії, методики, практики, історії та розвитку педагогіки під редакцією А.Лорі була видана в 1922 році у Великобританії, а в Кембриджі в 1879 р. виник курс педагогічної майстерності, викладалися лекції з психології та методики викладання, проте педагогічні факультети не користувалися популярністю і вважались менш престижними.

Відображенням ставлення до професії вчителя є університети Оксфорда і Кембриджа. В Англії історично склалася точка зору, згідно з якою педагогіка, як система наукових знань, не заслуговувала належної уваги, оскільки цю проблематику ігнорували найбільш престижні університети та коледжі.

Результатом такої політики стала гостра нестача вчителів, відсутність чіткої лінії в англійській освітній системі. Таким чином, було поставлено питання про врятування професіоналізму вчителя.

“Акт про освіту” 1944 року дав офіційну оцінку професійного статусу вчителя, де професійні якості виступають як основний принцип. В сімдесяті роки двадцятого століття вчительський курс інтегрується в систему вищої освіти Великобританії, а всім вчителям надається статус професійного вчителя. Таким чином, час для реформ в педагогічній системі Англії було обрано своєчасно. Якби держава не досягла розуміння значення і важливості місії вчителя і не віднесла його діяльність до категорії «професійна», система педагогічної освіти могла бути суттєвим чином реформована, що призвело б, як наслідок, до зникнення професії вчителя. Вісімдесяті і дев'яності роки двадцятого століття відзначались якісно новим підходом до терміну “професійний вчитель”. Англійські педагоги почали ставити питання про цілі і стандарти навчання, в якому відчувало нагальну потребу англійське суспільство.